

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA OBIECTELOR DIN CUPRU ȘI CERAMICĂ, A PLASTICII ANTROPOMORFE DIN AȘEZAREA NEOLITICĂ DE LA ARIUȘD

BARTÓK BOTOND

Cercetările arheologice în așezarea neolitică de pe dealul Tyiszk de la Ariușd au continuat și în anul 1982, avînd drept scop continuarea unor investigații începute în zona cuptoarelor de ars ceramică încă din 1980. Cu această ocazie s-a urmărit cercetarea locuinței descoperite încă în cursul campaniei de săpături din 1981, descoperindu-se o serie de vestigii importante pentru cunoașterea culturii neolitice de la Ariușd. În cele ce urmează dăm descrierea obiectelor și a plasticii antropomorfe rezultate în urma cercetărilor întreprinse în 1982.

– Ac de cupru cu două spirale (pl. I, 1), descoperit lîngă peretele vestic al locuinței în stratul de arsură la o adîncime de 80 cm. Lungimea acului pînă la punctul de unde începe spiralarea este de 6,5 cm, lungimea celor două extremități a spiralelor 3,4 cm, lățimea între spirale 1 cm. Un ac asemănător, dar cu o singură spirală, s-a descoperit la Vădastra în strat de cultură Sălcuța¹, iar mai numeroase prin săpăturile din Bulgaria și publicate de V. Mikov². În privința acului de la Ariușd acesta este singular pentru așezările de tip Ariușd și poate fi încadrat pentru începutul fazei de tranziție Cucuteni A—B³. Acul de cupru de la Ariușd a fost confecționat prin batere și a servit probabil ca podoabă pentru păr.

– Vas miniatură (pl. I, 2), descoperit tot în nivelul locuinței, are corpul conic prezentînd doi butoni laterali perforați vertical situați pe registrul buzei. Este făcut din pastă bună și arsă brun roșcat deschis avînd diametrul gurii de 3,4 cm și o înălțime de 2,3 cm.

Probabil este un vas jucărie, deoarece nu-i putem atribui nici un alt rol, fiind prea mic pentru a-i putea presupune vreo întrebuințare în legătură cu cultul.

– Scaun miniatură (pl. I, 3), descoperit lîngă peretele sudic al locuinței modelat destul de sumar din pastă ușor zgrunțuroasă, arsă brun roșcat deschis. Prezintă două piciorușe scurte în partea posterioară, drept spetează două brațe ușor înclinate spre exterior, iar șezutul ușor adîncit. Din partea anterioară a șezutului lipsește un fragment, iar restul suprafeței aceleiași părți nu prezintă urme care ne-ar permite să afirmăm că ar fi existat două piciorușe și în față. Probabil că scaunelul a constituit o jucărie sau un obiect de cult la fel ca cel de la Hăbășești, dar care prezenta patru picioare și o spetează compactă⁴.

– Recipient miniatură (fragment) de formă dreptunghiulară (pl. I, 4), este modelat rudimentar din pastă ușor zgrunțuroasă, arsă brun roșcat deschis. Înălțimea recipientului este de 2,5 cm, lățimea 3 cm, iar interiorul păstrat spre latura îngustă ușor curbat. Probabil ca și vasul miniatură, recipientul a fost folosit și modelat ca jucărie.

– Figurină antropomorfă (pl. II, 1), modelată destul de sumar din pastă arsă cenușiu, are o înălțime de 8,3 cm. Capul s-a păstrat fragmentar (partea superioară lipsește) făcând corp comun cu trunchiul, bărbia este puternic ascuțită. Capul nu prezintă vreo indicație a ochilor sau a gurii, ceea ce corespunde datelor cunoscute pînă acum în legătură cu figurinele fazei Cucuteni A. Din dreptul feței păstrate, prin două linii incizate semicircular, se disting două cioturi care constituie brațele. Trunchiul, de la brațe spre șolduri, se îngroașă ușor, picioarele se termină printr-un vîrf comun sau labă comună, care are forma unui mic suport circular. Fesele sînt proeminent reliefate, despărțite de o linie incizată vertical, trunchiul figurinei fiind ușor înclinat înainte.

– Figurină antropomorfă (pl. II, 2), modelată destul de sumar din pastă arsă roșu, avînd o înălțime de 8,7 cm. Capul face corp comun cu trunchiul, delimitarea dintre acestea fiind făcută printr-o linie aproape circulară siutată puțin deasupra umerilor.

Brațele sînt simple cioturi ușor ieșite din umeri. Trunchiul este plat și suplu, șoldurile făcînd corp comun cu picioarele. La fel ca la figurina antropomorfă descrisă mai sus, capul nu prezintă vreo indicație a ochilor sau a gurii, care încadrează și această figurină în faza Cucuteni A. Probabil ombilicul este acela care este indicat printr-o linie semicirculară cu partea deschisă spre baza figurinei.

Existența picioarelor este pusă în evidență printr-o linie continuă care împarte de la abdomen în jos figurina pe ambele fețe, inclusiv baza în două registre. Pe picioare și în regiunea abdomenului se întîlnesc linii incizate orizontal, iar fesele sînt indicate prin două proeminente în formă de boabe.

Din cele prezentate reiese că și purtătorii culturii neolotice de la Ariușd au utilizat – și probabil confecționat prin batere – ace de cupru, ca de altfel și prezența în așezarea de la Ariușd a unor obiecte miniaturizate din lut, care vin să se alăture celor descoperite în cursul săpăturilor anterioare, precum și existența plasticii antropomorfe pentru perioada de sfîrșit a fazei Cucuteni A, care a constituit și obiectul unor cercetări mai vechi pentru arheologii de la Muzeul județean Covasna.

Kivonat

A szerző bemutat néhány érdekes tárgyat az 1982-es erődsi ásatások anyagából: idolk, réz-hajtű spirális díszítéssel, minatür-edények, játék tárgyak. A talált tárgyak közül figyelemre méltó a spirális-díszes réztű, amely egyedi darab az erődsi ásatások gazdag anyagából.

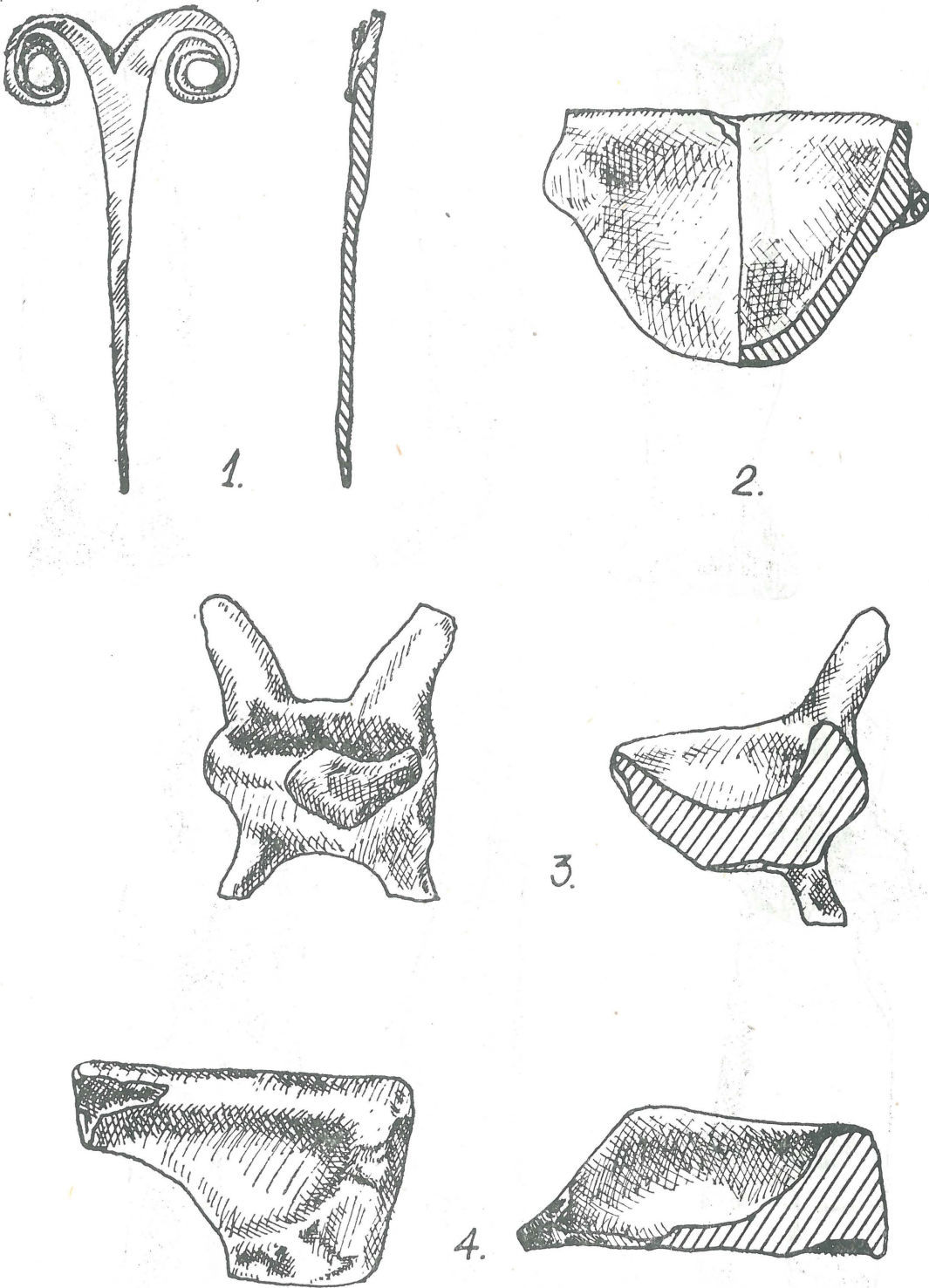
BIBLIOGRAFIE

¹ CORNELIU N. MATEESCU, *Săpături arheologice la Vădastra. În Materiale și cercetări arheologice*, vol. V, Editura Academiei R.P.R., 1959, p. 71.

² Ibidem.

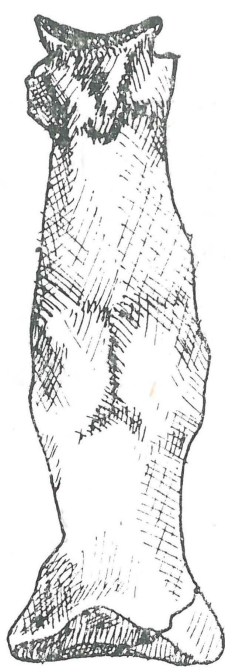
³ F. LÁSZLÓ, „*Dolgozatok*”, Cluj, 1911, t. II, p. 224.

⁴ *Hăbășești — Monografie arheologică*, Editura Academiei R.P.R., p. 468.

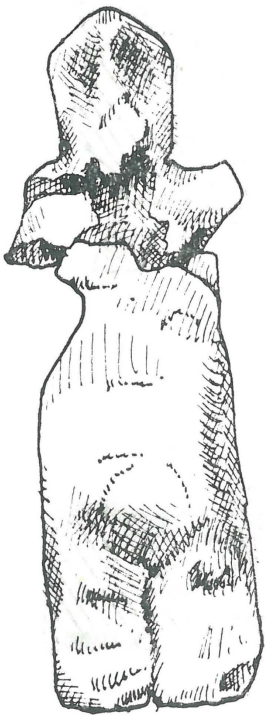
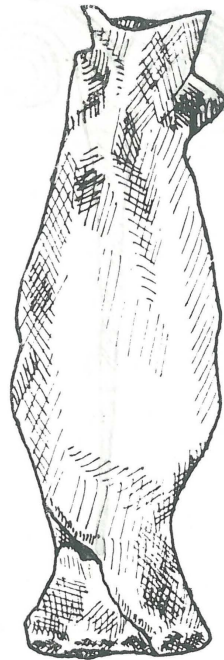
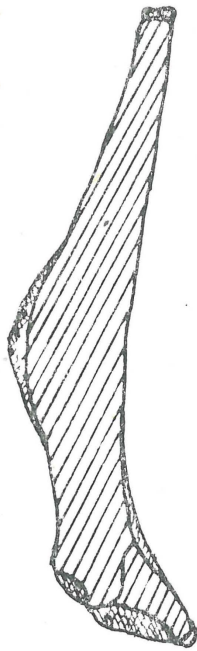

PLANȘA 1

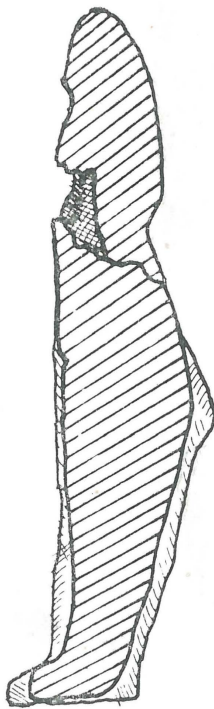
1. Ac din cupru, cu două spirale; 2. Vas miniatură; 3. Scaun miniatură; 4. Recipient miniatură (fragment).

5.

6.

PLANȘA 2

5. Figurină antropomorfă; 6. Figurină antropomorfă.